

Transformation af Skagen Fyr til formidlingscenter for fugleobservatin og fugletræk.

"Danmarks større nationale naturområder " således er titlen på den rapport Miljøministeriet og Fredningsstyrelsen, udgav i 1982, som indeholder 44 områder af stor national og international interesse. Geografisk er Skagen området naturligvis det første område der omtales af mange grunde

Grenen, det østligste punkt på Skagen Odde, på fastlandet vel at mærke, Odden strækker sig langt ud i Havet, betyder lavt vand og strøm fra Skagerak og Kattegat. Med andre ord et farligt farvand når man skulle ind og ud af de danske farvande. At runde Grenen i sejskibenes tid, i hårdt vejr endte for mange inde på stranden.

Det er den historie der skal fortælles i Nebelongs "Det Graa Fyr " fra 1858, i det 48 m høje prægtige tårn, i den tilhørende Fyrmesterbolig, økonomi bygningerne og ikke mindst Fyrmesterens Have, det omgivende nære landskab og Havet.

Dette sted, denne Kulturarv har man valgt skal huse et Fugleobservationscenter. Det ligger lige der hvor trækfuglene ankommer på deres vej mod sydlyge himmelstrøg og igen det sidste sted inden den lange rejse ud over havet, mod nord.

Fyrmesteren er flyttet, Fyr , Hus, Have og Landskab restaureres af kyndige arkitekter og landskabsarkitekter, og Fuglene flytter ind i Nebelongs Fyrkompleks med stor respekt for den Kulturarv "Fuglefolket " har fået til rådighed.

Forleden var vi på Mols-lab. Til "Set og Sket i 2015 " , en aften med 150 tilhørere til naturvejleder Morten D.D.Hansens foredrag. Et Center i " Det Graa Fyr " , et sted der er internationalt kendt, besøges af tusinder året rundt, skal man behandle nænsomt.

Præmisserne er givet . Bygningskomplekset med de nære og fjerne udearealer.

Anlægget er orienteret mod sydvest, med indgang til Fyret og Fyrmesterboligen, i den lille mellembygning der forbinder Fyret med Fyrmesterboligen. Denne ankomst er meget vigtig. Her bliver man mødt af det fantastiske bygværk , hele det store fundament med et meget smukt stenhuggerarbejde. Her har Nebelong placeret Tårnet, her ankommer man-til fods-og denne ankomst forstærkes yderligere ved den nære forbindelse til havet. En Plads, et Torv som samtidig giver udsyn ind mod Skagen, mod Vippefyret og "Det Hvide Fyr", Phillip de Lange 1747.

På den anden side, mod nordøst, har du Fyrmesterens Have, Danmarks nordligste Have, godt beskyttet fra havet og sandstorme med et simpelt raftehegn. Her havde Fyrmesteren sine rabarber, kartofler og gulerødder, og et lille hønsehus. Der var langt ind til Skagen, det var godt at være selvforsynende. På den anden side af vejen, mod vest , havde Fyrmesteren sin have med prydblomster og bær godt i læ af klitten.

Alle disse elementer er en del af hele fyranlægget, og skal naturligvis respekteres, renoveres genskabes, plejes og bevares.

Ankomst til Fyret sker til fods fra p-anlægget ved og omkring Skagensbanens tidligere endestation for Bybussen, Ulrik Plesner 1933. Her er der etableret et landskabeligt p-anlæg, hvor du ikke bemærker de mange parkerede køretøjer. Dette anlæg udvides, her parkerer man, og går til fods hen mod Fyret, på stier

anlagt så man får det bedste indtryk af "Det Graa Fyr" som det ligger der i det store prægtige landskab. Det er en kortere tur end de som vælger at gå ud "til spidsen" Hvor to Have og alverdens Turister mødes".

Det var Skagens logo i 50'.

En p-plads og adgang som foreslået i debatoplægget vil være direkte i modstrid med hele anlægget. På gamle kort kan man finde de ældste veje til Grenen og Fyret. Der har været 3. de er alle taget af havet. De gik i en stor bue syd om Fyret og ind igen et godt stykke nord for Fyret. Gl. Fyrvej, grusvejen der løber øst for "Det Hvide Fyr" og ud til Grenen Camping, er én af dem. Den fortsatte i en stor bue 75-100 m ud i havet.

Til at understøtte forslaget vil jeg henvise til parkerings-og ankomstforholdene ved Vestervig Kirke.

Kirken ligger på en meget smuk skrånende flade ude i det Vestjyske og besøges af mange kirkegængere og koncertinteresserede. De mange blikkasser pynter ikke i det storladne landskab. Landskabsarkitekt Jungren-Have formede et anlæg med jordvolde og delvis nedgravet platou. Du kan ikke se en eneste bil.

Besøger du en anden attraktion i Skagen-området, "Den Tilsandede Kirke" er der langt at gå fra p-pladsen i Plantagen eller fra øst, ad Gl. Kirke Sti. Du skal gå for at opleve !

Når vi er ved Fyr, vil jeg gerne anbefale en studietur til den norske sydkyst, fra Oslofjorden op et stykke op ad vestkysten.

Her, som andre steder hvor Fyrene har været vigtige for skibsfarten, er de kommet ind i en ny æra. Men man har passet på dem, Kulturarven, som de repræsenterer.

Lindesnes, kendt af alle fiskere i Nordjylland, Fyret man tog kending af inden rejsen fortsatte ud i Nordsøen. Her har man indrettet de tidlige Fyrmester-og Fyrassistentboliger til rum der fortæller historien. I ærbødig afstand og med stor respekt for landskabet og Fyret er der bygget et Besøgscenter og en Café, et andet sted en lille butik og et 3. sted hvor du køber billet og har toiletter. Det sidste sted ligger i klippen med kun en glasfacade.

Lidt længere mod nord ligger Lista Fyrstasjon, med næsten de samme anlæg, fælles for dem alle i stor respekt for Fyrstasjonen.

Jeg kan anbefale :

"Fyrene- Kystens Katedraler", Rune Nylund Larsen og Knut Baar Kristoffersen, Skagerak 2009, Norsk

Eller

" Lys langs kysten ", Danske fyrtårne fra Skagen til Gedser, Knud Peder Jensen, Hovedland 2009.

Erfaringen og oplevelsen ved besøg på de norske fyrstasjoner er naturligvis, at jeg vil pege på en mere eller mere permanent udstilling af hele Fyrhistorien på den yderste del af Skagen Odde. Det er mulig at Kystmuseet modsætter sig denne idé, men i så fald burde de have opsat denne interessante fortælling for længst-på det sted den hører hjemme.

Der skal nok blive plads til fuglene endda.

En egentlig disponering af rummene i Fyrmesterboligen har jeg ikke materiale til pt. Jeg vil alligevel henstille at disponeringen sker på "Nebelongs" præmisser og i den ånd han skabte stedet. Det betyder f.eks. at betegnelsen, og jeg citerer :... så vidt mulig Ikke anvendes. Fyrmesterboliger har sikkert undergået mange forandringer i tidens løb for at kunne tilpasses skiftende tider. Men nu er vi dér hvor Fyrmesterboligen, med de oprindelige rum skal være rammen om historien, studierne, ikke blot om fugle men osse om hele Fyrhistorien på Skagens Odde og langt ud i havet til Skagen Rev Fyrskib.

Vippefyret på Fyrbakken i Østerby

Det Hvide fyr, Phillip de Lange 1747, med hus og signalmast med kugle og flader. Et signal der angav farbarheden i de indre danske farvande ,især, men ikke blot om vinteren hvor mange sunde og bæltter kunne være lukket for sejlads på grund af is. Fyrmester- og fyrassistent boligen er flyttet til Oddevej, Thagaards Gaard og Lade. Holger Drachmann har skildret situationen før flytningen i sine smukke skitset i bogen : Knud Voss : "Skagensmalerne " .

Det vil være fantastisk at opbygge denne konstruktion igen med hus og mast, til afløser af gryden på toppen.

Det Graa Fyr, N.S. Nebelong 1858, med signalmasten ude til venstre, med det lille hus, placeret på klitten vest for landevejen. Signalmasten-Semaforen- ses mere tydelig på ill. Af Det Hvide Fyr.

Hvordan blev dette vældige Fyrtårn skabt, et enormt fundament flere etager under overfladen, og stenene som kom sejlen hertil med sejlaskib, en anløbsbro i hårdt vejr og meget mere.....

Med Hirtshals Fyr og Hanstholm Fyr, det sidste som blev opført 2 gange fordi murermesteren ikke havde fulgt tegningen. Sibbern blev presset til at rive tårnet ned- og hang sig senere i fyrets kælder.

I Hanstholm støder vi på en arkitekt som osse kom i Skagen, Klitplantørboligen, Georg Nielsen-Holgren 1832

Højen Fyr 1891 her møder vi arkitekten Ulrik Plesner, første gang i Skagen, som konduktør ved Fyr- og Vagervæsenet, under opførelsen af Højen Fyr. Havet tog Fyret og Sirenen , nu er Fyrmesterboli og Assistentbolig tilbage.

Signalstationen, som lå på klitten lige ovenfor Drachmanns Grav blev desværre revet da man byggede restauranten " DE TO Have ". Det var en pragtfuld bygning, gulkalket og med store hvidkalkede gesimser, rektangulær i plan med en buet facade mod Nord, funktionel, herinde stod den store kikkert, og vinduerne kunne hejses op.

Skagen Rev Fyrskib

Skagen West, 1956 forløberen for fyret på Due Odde på Bornholm, 1960 rejst i forbindelse med 400 året for Fyr- og Vagervæsenet. Begge fyr støbt i beton og med teknikken " glideforskalling".

Her, på en del af Skagen Odde, som beskrives som et af Danmarks større nationale natuområder, udvidet til Natura 2000, er det oplagt at fortælle Fyr- og Vagervæsenets historie gennem 455 år, på det sted hvor Nebelong i 1858 byggede Det Graa Fyr med Fyrmesterbolig, redskabshuse, servicebygninger og Fyrmesteren anlagde sin have. De forskellige lokaliteter skal så forbindes med et stisystemløbende med stor respekt for det landskab de bliver anlagt i. På lokaliteten får du igen en historie, en historie du enten lige har hørt om i Fyrmesterboligen- eller er på vej til at høre.

Mit forslag til at løfte denne store opgave, som ikke blot er vigtig for Skagen og Nordjylland, men nationalt og internationalt har stor interesse, skal være, at gøre som i Odense hvor store internationale arkitektteams, med den danske tegnestue BIG, eller som i den nylig udskrevne konkurrence om Nyborg Slot, hvor 3 arkitektteams ud af 34, nu dystet om denne krævende opgave.

GRENEN, " HVOR TO HAVE OG ALVERDENS TURISTER MØDES".

Poul Nedergaard Jensen . arkitekt . Østerbyvej 31 . Skagen